

Internet consultatie Wetsvoorstel bevoegdheden schoolonderwijs jonge en oudere kind

Reactie PO-Raad

29 januari 2021

Lerarenopleidingen kunnen mogelijk vanaf studiejaar 2022/2023 een aparte opleidingsroute voor het jonge of oudere kind aanbieden. Studenten kunnen dan een bevoegdheid halen om specifiek les te geven aan het jonge of oudere kind. Ondanks dat de PO-Raad zich inspant voor meer functiedifferentiatie en specialisatie binnen onderwijsteams, is zij kritisch op het wetsvoorstel. Het splitsen van bevoegdheden draagt niet bij aan de kwaliteit van het onderwijs, een beter functionerende onderwijsarbeidsmarkt en houdt geen rekening met (beleids)ontwikkelingen die reeds in gang zijn gezet. De PO-Raad pleit voor een herziening van het bevoegdhedenstelsel vanuit een integrale visie.

Bezwaar 1: Het wetsvoorstel draagt niet bij aan kwaliteit van het onderwijs

Kinderen hebben baat bij een ononderbroken ontwikkelingslijn binnen het basisonderwijs. Dit vraagt van leraren dat zij kennis hebben van de ontwikkeling van het kind tot 12 jaar én dat zij de samenhang van de complete leerlijn van groep 1 tot groep 8 overzien. Verschillende bevoegdheden versmalt de reikwijdte van de opleiding, zorgt voor schotten in onderwijsteams en doet afbreuk aan de gewenste integraliteit.

De kwaliteit van de lerarenopleiding is een belangrijke bouwsteen voor de kwaliteit van het onderwijs. In het wetsvoorstel is opgenomen dat de huidige instroomeisen niet naar beneden worden bijgesteld. Toch ziet de PO-Raad wel degelijk een risico. De personeelstekorten in de sector blijven oplopen en met name vanuit de Kamer horen we vaak het geluid dat de “kleuterjuf” ook met minder afkan. Dit doet geen recht aan de complexiteit van het begeleiden en scholen van kinderen in de onderbouw van het primair onderwijs (waar de basis voor het leren wordt gelegd). Hiermee ontstaat het risico op een verlaging van de instroomeisen voor deze groep studenten. Onwenselijk, niet alleen voor de kwaliteit van de opleiding maar ook voor het imago van het beroep.

Bezwaar 2: Het wetsvoorstel draagt niet bij aan een beter functionerende onderwijsarbeidsmarkt (instroom, doorstroom en behoud)

In de motie wordt gevraagd om een splitsing in bevoegdheden mogelijk te maken om zo de lerarenopleiding aantrekkelijker te maken. Aankomende studenten zouden daarmee meer keuzemogelijkheden krijgen. De PO-Raad is van mening dat de splitsing van bevoegdheden niet bijdraagt aan een wezenlijk betere instroom. Uit onderzoek¹ blijkt dat specialisaties niet hebben bijgedragen aan het aantrekken van extra havo- en vwo-scholieren (zowel mannen als vrouwen) voor de pabo. Flexibiliteit, maatwerk in de opleiding en keuzes in organisatie van het onderwijs dragen wél bij aan de aantrekkelijkheid van de lerarenopleiding.

De PO-Raad vindt dat een versnippering van de bevoegdheden systematiek een negatief effect heeft op de aantrekkelijkheid en mobiliteit op de onderwijsarbeidsmarkt. Het behalen van een lesbevoegdheid kost veel tijd en geld en vormt voor vaak een drempel om de onderwijsarbeidsmarkt te betreden. Dit geldt niet alleen voor geïnteresseerden die een eerste bevoegdheid willen halen, maar ook voor leraren die al bevoegd zijn. Wanneer een leraar uitsluitend bevoegd is voor bijvoorbeeld het jonge kind, en hij of zij later een aanvullende bevoegdheid wil behalen, dan kan dit een drempel opleveren. In het voortgezet onderwijs zijn de nadelen van teveel ‘diploma-drempels’ duidelijk zichtbaar.

¹ M. Bahlmann, B. Eustatia, D. Pillen-Warmerdam, Optimale inrichting van lerarenopleidingen, Qompas, Leiden, oktober 2018. Onderzoek in opdracht van het ministerie van OCW

Het versnipperen van bevoegdheden zorgt voor ook inefficiënte bedrijfsvoering. Personeel is door de beperkte bevoegdheid niet breed inzetbaar. Het maakt het organiseren van het onderwijs voor kinderen in de praktijk onnodig complex. Dit is een verspilling van geld en menskracht. De flexibele schil om goed te kunnen anticiperen op wisselingen in de formatie, leerlingenaantallen en/of vervangingen van afwezige leraren moet daardoor groter worden. Dat is niet alleen kostbaar, het maakt het werken in het onderwijs er niet aantrekkelijker op als er meer flexibele/tijdelijke dienstverbanden komen.

Bezwaar 3: Het wetsvoorstel sluit niet aan bij ontwikkeling in de sector

Aandacht voor specialisatie en maatwerk in de opleiding is belangrijk maar het splitsen van bevoegdheden is een stap terug in de tijd.

In 2018 adviseerde de Onderwijsraad in zijn rapport 'Ruim baan voor leraren' over een nieuw perspectief op het leraarsberoep. De centrale notie hierin was dat ruimere onderwijsbevoegdheden in combinatie met verbredende en verdiepende specialisaties een positieve impuls zou geven aan de aantrekkelijkheid van het leraarschap. De ministers Van Engelshoven en Slob hebben de Commissie Onderwijsbevoegdheden aangesteld om het advies van de Onderwijsraad verder uit te werken. De PO-Raad mist de verbinding tussen de opdracht van de commissie (*verkennen van ruimere bevoegdheden in combinatie met specialisaties*) en het voorliggende wetsvoorstel.

In het opleidingslandschap ziet de PO-Raad een toenemende aandacht voor flexibilisering en maatwerk. Op diverse manieren wordt gewerkt om de opleidingen beter te laten aansluiten op de kennis, ervaring én interesses vanuit studenten (ook voor mannen). Hierin is nog veel te doen, maar er worden ook goede resultaten behaald. De VH, VSNU en OCW hebben hun ambities onlangs bekrachtigd in het bestuursakkoord '*flexibilisering opleidingen*'. Vanuit de Alliantie 'Divers voor de Klas', een initiatief van de PO-Raad, Meestert! en het Landelijk Overleg Lerarenopleidingen Basisonderwijs (LOBO), wordt kennis en voorbeelden over het versterken van diversiteit binnen lerarenteams gedeeld. Tot slot kijkt de PO-Raad uit naar de evaluatie van de zes pilots waarin lerarenopleidingen en werkveld met elkaar verkennen hoe specialisatie voor het jonge kind/oudere kind binnen de bestaande bevoegdhedenstructuur kan worden versterkt.

Wat dan wel?

In het onderwijs bewegen we af van de leraar als generalist en worden er stappen gezet naar meer functiedifferentiatie en specialisatie binnen onderwijsteams. Schoolbesturen hebben dan ook behoefte aan meer inhoudelijke accenten en thematische verdieping binnen de lerarenopleiding, onder andere op het gebied van het jonge en oudere kind. Maar te veel specialiseren, en dan ook nog eens te vroeg in de opleiding, staat een brede opleiding in de weg.

Een oplossing voor deze tegenstelling lijkt te liggen in het adviesrapport van de Onderwijsraad: zorg voor een generieke basis voor iedereen, in combinatie met een clustering van onderwijsbevoegdheden en één of meer specialisaties. De PO-Raad pleit ervoor om vanuit een integrale visie het bevoegdhedenstelsel te herzien, om zo de kwaliteit van het onderwijs, de aantrekkelijkheid van de opleiding en de mobiliteit tussen onderwijssectoren en aanpalende sectoren zoals opvang en jeugd(zorg) te versterken.

Om direct stappen te kunnen blijven zetten is er meer nodig. De pilots die in september 2020 zijn gestart kunnen verdiept en verbreed worden. Ook ziet de PO-Raad kansen om op masterniveau een specialisatie aan te bieden voor onderwijs aan jonge kinderen. Dit geeft een impuls aan de expertise over jonge risicokinderen in het SBO en SO en bij onderschoolse dagbehandeling vanuit de jeugdhulp.

Tot slot:

Met dit wetsvoorstel spant de minister het paard achter de wagen. Er is een breed draagvlak binnen de sector voor het verder stimuleren van diversiteit in teams. Het splitsen van bevoegdheden is een stap terug in de tijd en draagt niet bij aan de kwaliteit van het onderwijs, een beter functionerende onderwijsarbeidsmarkt en houdt geen rekening met (beleids)ontwikkelingen die reeds in gang zijn gezet. De PO-Raad pleit voor een herziening van het stelsel van bevoegdheden vanuit een integraal perspectief. Om zo kwaliteit van het onderwijs te versterken en de aantrekkelijkheid van de sector te vergroten.